

Učebnica slovensko-ruských a rusko-slovenských homoným

KALAŠ, Filip: *Učebnica slovensko-ruských a rusko-slovenských homoným: vysokoškolská učebnica*. Brno: Tribun EU 2021. 212 s. ISBN 978-80-263-1694-7.

Dominika Vargová

Katedra jazykovedy a translológie, Fakulta aplikovaných jazykov, Ekonomická univerzita v Bratislave

dominika.vargova@euba.sk

Homonymia nie je pre laickú a odbornú verejnosť neznámym jazykovým fenoménom. Homonymá sú aktívnou súčasťou lexiky a pomáhajú rozširovať slovnú zásobu aj najmladším používateľom jazyka, napríklad deťom v predškolskom veku. Stretáme sa s publikáciami určenými pre široké publikum a venujúci sa téme homonymie, dokonca s kvízmi a hrami, ktoré vďaka svojej zábavnej forme dokážu obohatiť voľný čas a výučbu. V dôsledku potreby vzdelávania v cudzom jazyku sa čoraz väčšej pozornosti dostáva medzijazykovej homonymii. V prípade konfrontácie slovenského jazyka s cudzím jazykom vieme pozorovať vznik párov homoným, ktorých blízkosť z hľadiska výslovnosti, zvukovej podoby alebo gramatiky môže v prípade absencie ovládania uvedenej problematiky viesť k nedorozumeniu v komunikácii. Humorný aspekt ako ich sprievodná vlastnosť však vie tento problém preklenúť a v neposlednom rade napomôcť osvojovaniu materinského a cudzieho jazyka zároveň. Uvedené je dokladom o tom, že homonymá predstavujú efektívny prostriedok na ceste k rozvoju jazykovej a komunikačnej kompetencie používateľov jazyka všetkých vekových kategórií.

V prípade zvyšujúcich sa nárokov na ovládanie jazyka ako kritériom kladeným v súvislosti so zameraním štúdia alebo pracovným pôsobením sa akcentuje potreba čo najväčšej variability aktívne používanej slovnej zásoby. V spojitosti s homonymiou je táto potreba o to naliehavejšia, že v prípade príbuzných jazykov sa podobnosť slov ako nápomocná len javí. Exemplárnym príkladom je slovenský a ruský jazyk. Homonymá sa v prípade tejto dvojice stávajú „falošnými priateľmi“ a až dôkladná znalosť nuáns oboch jazykov predchádza neporozumeniu, prípadne neadekvátnemu výberu lexiky v konkrétnej komunikačnej situácii.

Slovenská odborná verejnosť reflektuje dôležitosť výskumu medzijazykovej homonymie okrem iného aj slovanských jazykov: na Slovensku evidujeme projekty a publikácie, reprezentujúce výstupy lexikologického skúmania v danej oblasti, doplnené jej lexikografickým rozpracovaním (napr. projekt VEGA 2/0067/18 *Medzijazyková homonymia v slovanských jazykoch*; monografia Marty Lackovej *Interlingválne homonymá v súčasných slovanských jazykoch*; slovník Tatjany Grigorjanovej a Lukáša Gajarského *Slovník rusko-slovenských medzijazykových homoným*). Väčší podiel tvoria práce teoretického charakteru, pričom z perspektívy prípravy na prax je nemenej dôležité precvičovanie homonymných dvojíc v ústnom a písomnom prejave. Priestor, ktorý sa v tomto smere ponúka, náležite využil Filip Kalaš, a to konkrétne v rámci riešenia grantového projektu VEGA 2/0067/18 *Medzijazyková homonymia v slovanských jazykoch*. Výsledkom je doplnenie slovenského knižného trhu o publikáciu *Učebnica slovensko-ruských a rusko-slovenských homoným*. Autor učebnice pôsobí ako pedagóg na Fakulte aplikovaných jazykov na Ekonomickej univerzite v Bratislave – praktické skúsenosti s prácou so študentmi, ktoré nadobudol v priebehu vyučovacieho procesu, spoločne s jeho vedecko-výskumnou expertízou, vyústili do snahy zefektívniť štúdium ruského

a slovenského jazyka. Zámer vytvoriť učebný materiál, ktorý by predstavoval prácu didaktického charakteru a zároveň oslovil širší okruh čitateľov, sa podľa môjho názoru vydaril. Učebnica nie je určená len študentom v odbore filológia. Svoje využitie nájde medzi samoukmi, pedagógmi, odborníkmi pôsobiacimi v odvetví poskytovania jazykových služieb. Siahnuť po nej môžu i tí, ktorí síce nemajú formálne jazykové vzdelanie, ale pre potreby profesie chcú pokročiť na vyššiu úroveň ovládania slovenčiny a ruštiny.

Učebnica pozostáva z desiatich lekcí. Prvá polovica každej lekcie sa zameriava na slovensko-ruské dvojice. Druhá polovica kopíruje štruktúru cvičení predchádzajúcej časti, no je vypracovaná v ruskom znení. Opakujúce sa typy cvičení slúžia účelu učebnice a nijako nespôsobujú monotónnosť práce s učebnicou, pretože autor čerpal z množstva zdrojov; prácu s výkladovými a prekladovými slovníkmi, monolingválnymi a paralelnými korpusmi zúročil zozbieraním približne 700 homonymných dvojíc. V tomto objeme sú okrem homonym zahrnuté aj paronymá, odrážajúce dynamickosť a jedinečnosť slovenského a ruského jazyka.

Široká škála jazykových dvojíc a variabilita tém lekcí sú mimoriadnou pridanou hodnotou recenzovanej publikácie Filipa Kalaša. Rovnako oceňujem koherentnosť učebnice a jej formát. Domnievam sa totiž, že aj to pozitívne ovplyvní prácu pedagóga alebo študenta s učebnicou. Obsahom a metodikou učebnica demonštruje odbornosť autora a jeho schopnosť zachytiť a naplniť požiadavky praxe. *Učebnica slovensko-ruských a rusko-slovenských homonym* predstavuje prínosný lingvodidaktický materiál, po ktorom by mal siahnuť každý, kto má záujem o zásadné zlepšenie svojho ústneho a písomného prejavu v slovenskom a ruskom jazyku.

Literatúra:

GRIGORJANOVÁ, T. – GAJARSKÝ, L. (2019): *Slovník rusko-slovenských medzijazykových homonym*. Brno: Tribun EU.

LACKOVÁ, M. (2015): *Interlingválne homonymá v súčasných slovanských jazykoch*. Žilina: Žilinská univerzita v Žiline.